

УДК 7.072.2:371.134.

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-4-34>**Ганна МАКОГІН**

кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри дизайну і теорії мистецтва, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Івано-Франківська обл., Україна, 76000

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2930-4038>

Галина ХАМУРДА

асистент кафедри дизайну і теорії мистецтва, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Івано-Франківська обл., Україна, 76000

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0936-0952>

Бібліографічний опис статті: Макогін, Г., Хамурда Г. (2025). Живопис як освітній інструмент розвитку дизайнерської креативності. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 274–279, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-4-34>

ЖИВОПИС ЯК ОСВІТНІЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ КРЕАТИВНОСТІ

Живопис як простір художньої комунікації постає ефективним освітнім засобом, що формує у студентів здатність до візуального мислення, самовираження та оригінального вирішення творчих завдань. **Мета** дослідження полягає у вивченні впливу живопису як освітнього інструменту на розвиток ключових компетентностей студентів-дизайнерів, зокрема креативності, критичного мислення та емоційного інтелекту. У роботі особлива увага приділяється аналізу методик викладання живопису в контексті формування професійної креативності майбутніх дизайнерів одягу на прикладі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Методологія передбачала систематичне спостереження, інтерв'ю зі студентами, аналіз творчих робіт та педагогічні експерименти з використанням акварельних і акрилових технік живопису, що стимулюють розвиток спостережливості, візуального мислення та умінь самовираження.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному поєднанні теорії множинного інтелекту Гарднера Говарда, концепції візуального мислення Арнхейма Рудольфа та педагогічних підходів Айзнера Елліота і Стернберга Роберта для обґрунтування ролі живопису у формуванні творчої особистості дизайнера. Узагальнено сучасні інноваційні практики та створено методiku, що враховує індивідуальні особливості студентів і сприяє подоланню культурних стереотипів через міждисциплінарні завдання та активну рефлексію.

Висновки демонструють, що живопис виступає не лише як технічна дисципліна, а як інтелектуальна діяльність, що розвиває складні когнітивні функції та емоційну чутливість. Створення безпечного освітнього простору для експериментів і помилок підвищує мотивацію, адаптивність мислення і сприяє формуванню інноваційного, критичного і креативного підходу до професійної діяльності. Результативне впровадження живопису у дизайн-освіту істотно покращує якість підготовки спеціалістів і зміцнює їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Ключові слова: дизайн-освіта, живопис, творчий процес, розвиток креативності, просторове мислення, художні здібності, мистецька діяльність.

Anna MAKOHIN

PhD in Art Studies, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Design and Art Theory, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 57 Shevchenko St, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2930-4038>

Halyna KHAMURDA

Assistant at the Department of Design and Art Theory, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 57 Shevchenko St, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0936-0952>

To cite this article: Makohin, A., Khamurda, H. (2025). Zhivopys' yak osvitniy instrument rozvytku dyzayners'koyi kreatyvnosti [Painting as an Educational Tool for the Development of Designer Creativity]. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 274–279, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-4-34>

PAINTING AS AN EDUCATIONAL TOOL FOR THE DEVELOPMENT OF DESIGNER CREATIVITY

Painting, as a space of artistic communication, serves as an effective educational tool that fosters students' visual thinking, self-expression, and creative problem-solving. The purpose of the study is to investigate the impact of painting as an educational tool on the development of key competencies in design students, namely creativity, critical thinking, and emotional intelligence. The article focuses on analyzing painting teaching methods within the formation of professional creativity in future fashion designers, exemplified by the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. The methodology included systematic observation, student interviews, analysis of creative works, and pedagogical experiments using watercolor and acrylic painting techniques to stimulate observation skills, visual thinking, and self-expression abilities.

The scientific novelty lies in the integrative application of Howard Gardner's theory of multiple intelligences, Rudolf Arnheim's concept of visual thinking, and pedagogical approaches of Elliot Eisner and Robert Sternberg to substantiate the role of painting in shaping a designer's creative personality. For the first time, modern innovative practices have been synthesized, and a methodology was developed that considers individual student characteristics and overcomes cultural stereotypes through interdisciplinary tasks and active reflection.

The conclusions demonstrate that painting functions not merely as a technical discipline but as an intellectual activity that develops complex cognitive functions and emotional sensitivity. Creating a safe educational environment for experimentation and error fosters motivation, cognitive adaptability, and supports the formation of innovative, critical, and creative approaches to professional practice. Effective integration of painting into design education significantly improves specialist training quality and strengthens their competitiveness in the labor market.

Key words: design education, painting, creative process, creativity development, spatial thinking, artistic abilities, artistic activity.

Актуальність проблеми. В умовах глобалізованого та динамічного культурно-економічного простору розвиток креативності та дизайнерських здібностей стає ключовим чинником професійної конкурентоспроможності. Живопис, як середовище художнього спілкування, виступає потужним освітнім інструментом, що сприяє формуванню у студентів навичок візуального мислення, самовираження та нестандартного підходу до вирішення творчих завдань. Заняття живописом активізують процеси зорового аналізу та стимулюють формування спостережливості. Завдяки практичним завданням із живопису активізується творча активність студентів. Саме тому дослідження ролі живопису у розвитку дизайнерської креативності має вагоме практичне значення для підвищення якості навчального процесу та виховання творчої особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливу роль у формуванні методики дослідження відіграли наукові праці вітчизняних і зарубіжних фахівців. Зокрема, порівняльне дослідження Сотської Г. показує, що освітній процес у закладах вищої освіти Данії ґрунтується на постійному впровадженні проектної діяльності та міждисциплінарному підході

з особливим акцентом на свободу творчої ініціативи, самостійність і відповідальність студентів, тоді як в Україні підготовка дизайнерів одягу більше орієнтована на міждисциплінарність і технологічність, з акцентом на інтеграцію теорії та практики (Сотська Г., 2023).

Важливу роль у формуванні методологічної бази дослідження відіграли Матеріали конференції «Моделі дизайн-освіти: український та міжнародний досвід». Думки науковців і практиків щодо проблем навчання дизайну в сучасних економічних і соціальних умовах, сприяють розумінню соціокультурного середовища, в якому формується креативність майбутніх дизайнерів, та актуалізують роль живопису як засобу розвитку емоційної виразності, образного мислення, проектної культури (Лопухова С., 2024, 11-20; Приставка В., Гордійчук Я., 2024, с. 44-49).

Відомий американський психолог Стернберг Роберт, обґрунтовує роль соціального та освітнього середовища у розвитку творчої особистості (Sternberg R., 2003). Британські науковці Робінсон Кен (Robinson K., 2009) і Анна Крафт (Craft A., 2008) підкреслюють значення мистецької освіти у формуванні критичного і креативного мислення та здатності до моделювання нових ідей.

Гарднер Говард, професор Гарвардського університету, автор теорії множинного інтелекту, висвітлює мистецтво як ціннісний інструмент, що підтримує розвиток різних типів інтелекту (Гарднер Г., 2025).

Особлива увага в нашому дослідженні приділяється також праці Айзнера Еліота, який виокремлює мистецтво як джерело складного мислення, що розвиває навички аналізу, моделювання і прогнозування (Eisner E., 2002).

Мета дослідження полягає у вивченні впливу живопису на формування ключових компетентностей – креативності, критичного мислення та емоційного інтелекту – у студентів, а також у аналізі інноваційних педагогічних стратегій, що застосовуються у мистецькій освіті для підвищення професійної підготовки майбутніх дизайнерів.

Виклад основного матеріалу дослідження. «На практичному рівні» дослідження реалізовувалося через систематичне спостереження викладачів за динамікою розвитку професійних навичок студентів 1 курсу спеціальності В2 Дизайн Карпатського національного університету імені Василя Стефаника протягом п'яти семестрів. Традиційно увага приділялася оволодінню техніками живопису. Крім того, важливим елементом дослідження було формування творчого мислення, вдосконалення спостережливості й умінню виразно і оригінально передавати образні властивості текстур і матеріалів.

Методика також передбачала активне включення студентів у обговорення, що сприяло формуванню їхніх творчих компетентностей та мотивації до навчання, дозволяючи адаптувати програму живопису для досягнення більш ефективних результатів.

З позиції викладача живопису, сучасний підхід до мистецтва як до повноцінної форми мислення є надзвичайно важливим для розуміння ролі образотворчої діяльності в освітньому процесі. Як наголошував Арнхейм Рудольф, візуальне сприйняття й робота з формою, кольором та простором є не просто сенсорними процесами, а глибокими інтелектуальними діями, які сприяють навчання аналізу, синтезу і прогнозуванню (Arnheim R., 1954). Його концепція візуального мислення підтверджує, що художня діяльність є рівноцінною інтелектуальною практикою, а сприйняття образів – активним процесом, який формує здатність до

аналізу, синтезу й прогнозування. Його теоретичні положення підкреслюють, що живопис у навчальному процесі є не лише дисципліною, а й засобом розвитку професійного мислення, здатності до інновацій та емоційної чутливості, що необхідні для творчої діяльності в дизайні.

Цей підхід узгоджується з теорією множинних інтелектів Гарднера Г., який ставить візуально-просторовий інтелект в один ряд із логіко-математичним і вербально-лінгвістичним (Gardner H., 1983). Цей тип інтелекту підкреслює здатність мислити в образах, працювати з формою, кольором і просторовими відношеннями. Для дизайнерів розвиток цього інтелекту означає покращення візуальної креативності, здатності до просторового моделювання і ефективної комунікації через образи.

Робота Айзнера Е. принципово заперечила маргіналізацію мистецтва в освіті, стверджуючи, що «мистецтво є фундаментальними ресурсами, через які пізнається світ, створюється сенс і розвивається розум» (Eisner E., 2002). Викладання живопису, як частина мистецької освіти, за словами психолога, створює умови для розвитку критичного і рефлексивного мислення через постановку художніх проблем, пошук альтернативних рішень та оцінювання власних і чужих робіт.

Методика викладання живопису для студентів першого курсу спеціальності В2 Дизайн розроблена на основі системного аналізу сучасних досліджень у галузі креативності та інтелекту, а також ґрунтується на багаторічному педагогічному досвіді викладання даного предмета. Найперше – це структурованість курсу із нарощуванням складності: послідовне ускладнення завдань дає змогу поглибити засвоєння знань та навичок без втрати творчої свободи. Постає питання яку техніку краще вивчати першою: акварель чи акрил?

Традиційне навчання живопису починають з освоєння акварельних технік: малювання по сухому, по вологому, багатошарова лессірувальна техніка, а також техніка «а-ля прима». Акварельний живопис має низку переваг: він забезпечує прозорість і легкість кольорів, що дозволяє створювати атмосферні образи з плавними переходами; завдяки водній основі акварельні фарби сприяють розвитку швидкості та точності у нанесених мазках; багатошарова техніка збільшує виразність живопису,

дозволяючи поступово нарощувати насиченість. Ці властивості роблять акварель ефективним інструментом для розвитку спостережливості, естетичного чуття і технічних навичок у студентів-дизайнерів. Проблемою акварельного живопису є складність технічного виконання, оскільки прозорість фарби не дозволяє виправляти помилки шляхом накладання додаткових шарів. Тому в окремих групах, де студенти не мали довузівського досвіду роботи аквареллю, було запропоновано вивчення технік акварельного і акрилового живопису паралельно: В аудиторії під керівництвом викладача здобувачі освіти працювали акриловими фарбами, а нескладні вправи аквареллю виконували самостійно на невеликому форматі. Таким чином, було створено «безпечний простір», де студенти можуть вільно пробувати нові методи, не боячись помилок.

Техніку акварельного живопису студенти першого курсу, які навчаються за ОП «Дизайн одягу» почали вивчати, малюючи з натури барвисте осіннє листя. Зображення плоскої форми зосереджує увагу учня на колірній палітрі натури, розвиває технічні навички і спостережливості. Інша група студентів починала вивчати акварельну техніку, виконуючи натюрморт одним кольором (гризайль). Кольорове обмеження фокусує учня на технічності мазків і на способах передачі об'ємів предметів, що стимулює аналітичне мислення і розвиває навички.

Для якісного навчання важливо навчити студентів цінувати творчий процес так само високо, як і кінцевий продукт: вивчати етапи створення твору, розуміти трансформацію ідеї у форму, підкреслювати безперервний розвиток у творчості. Учні повинні усвідомити, що творчість – це шлях дослідження та розвитку, а не лише результат відшліфованої картини. Наприклад, першокурсниця Годжа Світлана, спостерігаючи ефект оптичного змішання кольору, виконуючи мазки акрилом створила свою першу роботу у стилі пуантилізму (Рис. 1).

Викладання мистецтва має виходити за рамки простого засвоєння технічних навичок, орієнтуватися на експерименти, індивідуальні пошуки й самовираження. Студентам спеціалізації дизайн середовища було поставлене завдання: написати реалістично натюрморт, а потім «звільнитися від шаблону»: «створити твір поза правилами», «малювати під іншим

**Рис. 1. Експеримент в аудиторії.
Годжа Світлана. Натюрморт**

кутом», вводити лінії, розбивати площини тощо. Стернберг Р. відзначав важливість подолання культурних стереотипів для розвитку креативності. В навчанні живопису це може бути через залучення елементів різних культурних стилів у практичні завдання або створення художніх робіт на задану тему із обмеженнями (наприклад, обмежена колірна палітра), що стимулює пошук нестандартних рішень. Під час занять викладач заохочує до формування індивідуального стилю своїх учнів, стимулює студентів знаходити власні теми (Рис. 2).

Частково це відбувається через інтеграцію міждисциплінарних підходів та індивідуалізації творчих завдань. Для стимулювання самостійності і творчої ініціативи важливими є також рефлексія і критичне мислення: заохочуємо учнів розмірковувати над своїм творчим процесом та цінністю оригінальних ідей, а не лише над технічними навичками, обговорювати власні роботи і досвід, пояснювати ідеї та приймати чужу критику як джерело розвитку. Помилки – це не провал, а важливий етап на шляху творчості і навчання.

Висновки і перспективи подальших досліджень

Живопис відіграє вагомий роль як ефективний освітній інструмент у розвитку дизайнерської креативності, критичного мислення та емоційного інтелекту у студентів. Його практичне застосування у навчальному процесі сприяє формуванню навичок візуального мислення, спостережливості, художнього смаку і емоційної чутливості, які є ключовими компетентностями для сучасного дизайнера.

Рис 2. Самостійні студентські постановки натюрмортів.
Автори: Леспих Анна, Воловенко Анастасія, Зілінка Тетяна

Результати дослідження, проведеного на базі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, підтверджують, що систематичне заняття живописом із застосуванням інноваційних педагогічних методик – включно з акцентом на особистий досвід, рефлексію та самовираження – активізує творчу активність студентів і стимулює формування індивідуального стильового почерку. Запровадження міждисциплінарних підходів й поєднання живопису з різними сферами дизайну підвищує мотивацію та розширює можливості креативного мислення.

Педагогічна практика, що базується на теоретичних положеннях провідних дослідників,

демонструє, що живопис є не лише технічною дисципліною, а складним інтелектуальним процесом, який готує студентів до осмисленого самовираження та здатності генерувати нові концепції.

Таким чином, результативне впровадження живопису в дизайн-освіту здатне суттєво підвищити рівень професійної підготовки майбутніх дизайнерів, сприяти формуванню їх творчої особистості та конкурентоспроможності на ринку праці. Рекомендується подальше використання та розвиток комплексних освітніх стратегій, орієнтованих на інтеграцію мистецьких практик у навчальні програми з дизайну.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сотська Г. Формування проектної культури у процесі бакалаврської підготовки дизайнерів одягу в закладах вищої освіти України і Данії // Естетика і етика педагогічної дії. Полтава : Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, 2023. № 27. С. 113–124.
2. Лопухова С. О. Екосистема дизайну і дизайн-освіта // Моделі дизайн-освіти: український та міжнародний досвід : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 18–19 квіт. 2024 р. Київ : КНУКіМ, 2025. С. 11–20.
3. Приставка В., Гордійчук Я. Особливості традиційної та альтернативної дизайн-освіти в Україні // Моделі дизайн-освіти: український та міжнародний досвід : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 18–19 квіт. 2024 р. Київ : КНУКіМ, 2025. С. 44–49.
4. Sternberg R. J., Kaufman J. C. Human abilities // Annual Review of Psychology. 1998. Vol. 49. P. 479–502. DOI: https://doi.org/10.1146/annurev.psych.49.1.479 (дата звернення: 20.08.2025).
5. Robinson K., Aronica L. The Element: How Finding Your Passion Changes Everything. London : Penguin Books Limited, 2009. 274 p.
6. Craft A., Gardner H., Claxton G. (eds.). Creativity, wisdom and trusteeship: Exploring the role of education. London : Sage, 2008. 256 p.
7. Eisner E. 10 Points About Arts Education by Elliot Eisner \[Електронний ресурс\]. 2007. Режим доступу: https://www.artsednj.org/10-points-about-arts-education-by-elliott-eisner/ (дата звернення: 20.08.2025).
8. Гарднер Г. Говард Гарднер: Про теорію множинного інтелекту \[Електронний ресурс\] // YouTube. 2010. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=rJMZrHQyp_8 (дата звернення: 25.08.2025).

9. Eisner E. W. The Arts and the Creation of Mind. New Haven : Yale University Press, 2002. 240 p.
10. Arnheim R. Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. Berkeley : University of California Press, 1954. 408 p.
11. Gardner H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. New York : Basic Books, 1983. 448 p.

REFERENCES:

1. Sotska, H. (2023). Formuvannia proiektnoi kultury u protsesi bakalavrskoi pidhotovky dyzaineriv odiahu v zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy i Daniї [Formation of project culture in the process of bachelor training of clothing designers in higher education institutions of Ukraine and Denmark]. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii – Aesthetics and Ethics of Pedagogical Action*, 27, 113–124. [in Ukrainian].
2. Lopukhova, S. O. (2025). Ekosystema dyzainu i dyzain-osvita [Design ecosystem and design education]. In *Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference “Modeli dyzain-osvity: ukrainskyi ta mizhnarodnyi dosvid – Models of Design Education: Ukrainian and International Experience”* (Kyiv, April 18–19, 2024) (pp. 11–20). Kyiv: KNUKiM. [in Ukrainian].
3. Prystavka, V., & Hordiichuk, Ya. (2025). Osoblyvosti tradytsiinoi ta alternatyvnoi dyzain-osvity v Ukraini [Features of traditional and alternative design education in Ukraine]. In *Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference «Modeli dyzain-osvity: ukrainskyi ta mizhnarodnyi dosvid – Models of Design Education: Ukrainian and International Experience»* (Kyiv, April 18–19, 2024) (pp. 44–49). Kyiv: KNUKiM. [in Ukrainian].
4. Sternberg, R. J., & Kaufman, J. C. (1998). Human abilities, 49, 479–502. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.49.1.479>. [in English].
5. Robinson, K., & Aronica, L. (2009). *The element: How finding your passion changes everything*. London: [in English].
6. Craft, A., Gardner, H., & Claxton, G. (Eds.). (2008). *Creativity, wisdom and trusteeship: Exploring the role of education*. London: [in English].
7. Eisner, E. (2007). 10 points about arts education by Elliot Eisner [Electronic resource]. Retrieved from <https://www.artsednj.org/10-points-about-arts-education-by-elliott-eisner/> [in English].
8. Gardner, H. (2010). Howard Gardner: Pro teoriiu mnozhynnoho intelektu [Howard Gardner: About the theory of multiple intelligences] [Electronic resource]. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=rJMZrHQyp_8 [in Ukrainian].
9. Eisner, E. W. (2002). *The arts and the creation of mind*. New Haven: Yale University Press, 2002. 240 p. [in English].
10. Arnheim, R. (1954). *Art and visual perception: A psychology of the creative eye*. Berkeley: University of California Press, 1954. 408 p. [in English].
11. Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books, 1983. 448 p. [in English].

Дата першого надходження рукопису до видання: 11.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 08.09.2025

Дата публікації: 07.11.2025